

Klumpning

Lille dialog mellem tre kunstnere

af Jørgen Michaelsen

Ardath: Hej, Jørgen og Briana. Nå, hvordan går det? Er I blevet færdige? Hold kæft, hvor har jeg haft udsolgt i kalenderen på det sidste. Det hele går næsten bare op i praktiske ting og sager og hat og briller efterhånden.

Briana: Men du synes vel også, at det er lidt morsomt?

Ardath: Ja, selvfølgelig, det er klart. Hvad med dig, Jørgen?

Jørgen: Jamen, jeg klager heller ikke. Jeg synes, at jeg når, hvad jeg skal nå, så det er jo godt.

Briana: Men hvad med selve kunsten, hvordan går det med den?

Ardath: Jeg er lige kommet hjem fra et legatophold, hvor jeg fik lavet en hel masse. Vi var fem kunstnere, og det var komplet inspirerende. Man kunne få fuld forplejning, men vi valgte nu mest at spise ude. Det største problem ligger i at få transporteret det hele. De fleste af tingene står stadigvæk på atelieret dernede, og stipendiaten efter mig vil gerne have ryddet det af vejen, så hun kan komme til. Hun laver skulptur med video i. Hvad med dig selv?

Briana: Jeg har haft brug for en pause, så jeg har ikke produceret det store i de seneste måneder, bortset altså fra det sidste her. Jeg har brugt tiden på at overveje, hvad det egentlig vil sige at lave kunst, og hvorfor man i grunden gør det.

Ardath: Fandt du ud af noget (ha-ha)?

Briana: Ja, det er jo spørgsmålet. Kan man overhovedet det?

Ardath: Hvad så med dig, Jørgen? Hvorfor laver man kunst?

Jørgen: Åh, det er et svært og tidskrævende spørgsmål, og som regel finder man ikke rigtig ud af noget særlig tilfredsstillende. Briana har nok fat i noget med sin skepsis. Men jeg har lige læst en glimrende bog.

Ardath: Hvad er det for en?

Jørgen: Jeg købte den, da jeg var på ferie i Madrid. Det var ret tilfældigt. Den hedder "The Social Amoebae" og er skrevet af den amerikanske professor emeritus i økologi og evolutionsbiologi John Tyler Bonner. Gennem mere end et halvt århundrede har han været optaget af cellulære slimsvampe, og i 2009 valgte han altså at nedkoge sine erfaringer i denne lille bog.

Briana: Det lyder interessant. Men kan du bruge det til noget i en kunstnerisk sammenhæng?

Jørgen: Ja, det var faktisk, hvad jeg opdagede. Som kunstner leder man jo altid med lys og lygte efter forskellige modeller eller metaforer, der kan anskueliggøre, hvad der ligger i den kunstneriske adfærd, når det nu er så vanskeligt at finde ud af, hvorfor man egentlig beskæftiger sig med kunst. Men i dette tilfælde kom jeg dog mest til at overveje visse aspekter ved kunstens sociale væren.

Ardath: Det må du hellere uddybe lidt. Er kunstneren en social amøbe?

Jørgen: Nja, i sig selv nok hverken mere eller mindre end enhver anden borger i samfundet. Men Tyler Bonners beskrivelse af, hvordan de encellede amøber hober sig sammen i relativt avancerede multicellulære strukturer, fik mig til at tænke på, om dette ikke kunne være en udmærket metafor for et fænomen, der er velkendt i dansk kunstliv, nemlig kunstnersammenslutningen. Her tænker jeg ikke udelukkende på de traditionelle sammenslutninger, men på kunstneriske kooperativer i det hele taget. Selv har jeg efterhånden været engageret i en hel del af dem. Men jeg må sige, at jeg fortsat ikke er helt klar over, hvad man skal lægge i det kunstneriske fællesskab. Når man spørger til deres eksistensberettigelse, møder man normalt to forskellige indstillinger, eller forskellige kombinationer af dem: Enten opfattes sammenslutningen pragmatisk som en fagpolitisk aktør, eller også ses den på det mere organiske plan som et middel til overskridelse af den 'ensomhed', der hævdes at være et stadigt klæbende levn fra den romantiske kunstnermyte. Problemet er selvfølgelig, at den pragmatisk-fagpolitiske indstilling først og fremmest tydeliggør det økonomisk absurde ved selve dette at producere kunst, mens det kreative kollektiv blot reproducerer det romantiske subjekt i en 'multicellulær' variant, der erstatter det intuitive individ med det eksperimenterende fællesskab.

Ardath: Og her er det altså, at slimsvampen kommer ind i billedet?

Jørgen: Ja, det synes jeg. I hvert fald hvis vi ønsker en struktur, der tillader os at tænke lidt videre over disse sager. Da jeg faldt over Tyler Bonners bog, havde jeg allerede i et stykke tid gået med begrebet *klumpning* i hovedet. Bogen gav pludselig kød til dette billede.

Briana: Men så må du lige uddybe, hvad sådan en slimsvamp i grunden er for en størrelse.

Jørgen: Cellulære slimsvampe, eller på latin Dictyosteliomycota, er en gruppe primitive eukaryote, jordlevende mikroorganismer, der henføres til Protista. Almindeligvis lever de som encellede amøber, men når fødemængden bliver begrænset, samles de og danner et såkaldt pseudoplasmodium, der kan bevæge sig som et samlet hele og danne et frugtlegete, sporokarp, bestående af en stilk og et sporehus. Sporerne, der dannes her, er omgivet af en cellulosekapsel, og når de ydre omstændigheder er til det, forlader en amøbe kapslen og etablerer en ny population ved at dele sig i flere, indtil der ikke er næring nok. Og så videre.

Ardath: Men kunstnersammenslutninger eller kunstneriske kooperativer er slet ikke komplekse og ekspansive på den måde. Grundlæggende får de vil snarere en til at tænke på implosion end på dissemination?

Jørgen: Jeg indrømmer, at der er et metaforisk overskud, men det kan måske finde anvendelse engang i fremtiden. Det afgørende ligger i, at et antal monadiske amøber kan klumpe sig sammen i en superorganisme og derved deltage i noget helt andet, end den individuelle amøbe selv var i sin oprindelige tilstand.

Briana: På den måde er det jo en ret indlysende metafor, hvis man ønsker at rette blikket mod det 'klumpede' ved kunstnersammenslutningen. Men din beskrivelse af slimsvampens livscyklus siger vel mest af alt noget om amøben: Det starter med, at den deler sig, hvilket resulterer i så mange individer, at næringen slipper op, hvorpå klumpningen finder sted. Og det ender med — hvad? At denne prægtige superorganisme blot udsender en ny amøbe, der finder næring og begynder at dele sig, indtil klumpning igen bliver nødvendig.

Ardath: Der bliver altså flere og flere superorganismer. Samlet set kan det godt virke lidt udvejsløst. Men sådan er det vel bare.

Briana: Men det interessante ved amøben er, så vidt jeg kan se, at den på denne måde både kan ekspandere ved subtraktion og addition. Den kan dele sig, og den kan klumpe sig sammen med andre. Amøben er i sig selv en kompleks organisme.

Ardath: Men er den individuelle kunstner også kompleks? Hvis vi har at gøre med det metaforiske overskud, som Jørgen talte om, hvad stiller vi så op med det? Hvad kan vi bruge det til som individuelle kunstnere eller i forhold til de sammenslutninger, vi hver især er medlem af?

Jørgen: Som sagt, det må tiden vise. Foreløbig er det faktisk, som om slimsvampemetaforikken lader sig fordele ganske bredt. Den kan med fordel benyttes ved udlægning af alle mulige individer og institutionelle dannelser, herunder statens organer. Sigtet må i grunden være en overordnet beskrivelse af den økologi, der findes mellem de mange superorganismer. Men enhver klumpning må betragtes som enestående. Man må være meget opmærksom, hvis man både vil have det hele med og samtidig sikre sit manøvrerum.

Ardath: Undskyld, men jeg er nødt til at gå nu. Amøben er langt mere fascinerende, end jeg troede. Den er sublim i sin uendelighed. Den kan ekspandere, hvorhen det skal være. Som kunstner er man nødt til at elske amøben.

Jørgen: Mange vil mene, at den bare ligner en uformelig klat. Men har man mulighed for at se nøjere efter, vil man kunne skelne dens forende fra dens bagende.

2010